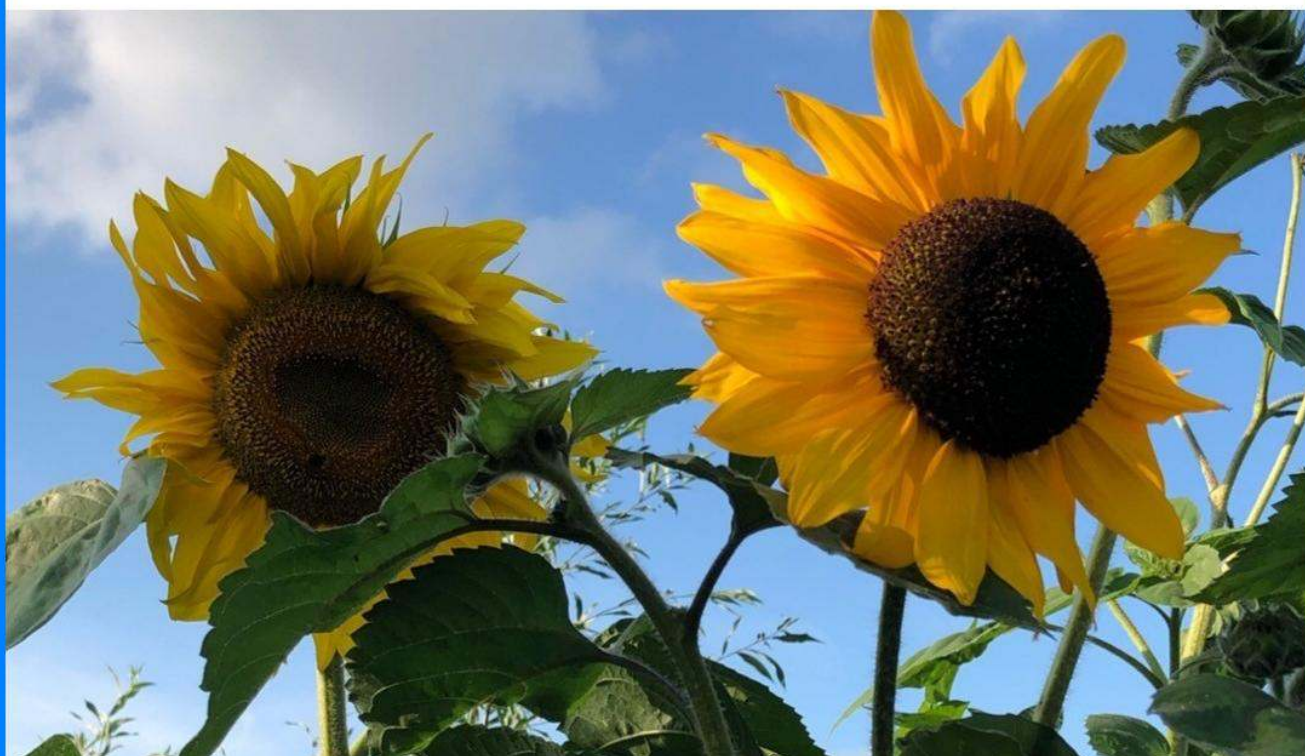

VROEGOP

Het nieuwsblad voor volkstuinders

Jaargang 31 nr 116 Seizoen 2020 www.bondvanvolkstuinders.nl ISSN 1873-409X

OP ZOEK NAAR EEN GESCHIKTE GASFLES?

Antargaz helpt je graag verder!

Ga voor onze vertrouwde stalen **10,5 kg gasfles!**

Meer info? Surf naar www.antargaz.nl of neem contact met ons op via info.nl@antargaz.com of 024 - 354 05 64 (gratis).

Kiest u voor uw eigen biologisch eten?

Dan is Hercutec® een logische keuze voor uw onderhoudsgereedschap

Ook voor gasflessen in alle soorten en maten voor barbeques, heaters etc.

Verkoop, afvullen of wisselen van gasflessen en gasfles equipment

Hercutec® Alkylaatbenzine

- ✓ Beter
- ✓ Voordeliger
- ✓ Gezonder
- ✓ Groener
- ✓ Makkelijker

Verkrijgbaar als 2T en 4T in fles, jerrycan of vaten

Foto: Zanda

BESTEL DIRECT VIA BESTELLINGEN@VOSGROEPBV.NL OF BEL 020 448 08 61

Verkrijgbaar bij Vos Gasdepot - Amsterdam, Butaanweg 3
Vos Gasdepot - Purmerend, Edisonweg 2 | Total Vos - Koog a/d Zaan, Zuideinde 110

ENERGIE VOOR UW CONTINUÏTEIT

COLOFON

Eindredactie & Vormgeving:

Monique Zwart

VROEGOP

Vroegop wordt verspreid in een oplage van 12.000 exemplaren onder de leden en aspiranten van de Bond van Volkstuinders te Amsterdam en omgeving. Verschijningsfrequentie eenmaal per kwartaal.

Vroegop is het interne Nieuwsblad van de Bond van Volkstuinders.

Het blad is opgericht in 1990 om de (nood)zakelijke informatie van het bestuur van de Bond van Volkstuinders te verspreiden onder de leden.

Een enthousiaste, vrijwillige redactie maakt door middel van aanvullende artikelen en columns van de Vroegop een tijdschrift.

Redactie en advertenties VROEGOP

P/a Bond van Volkstuinders, Volendammerweg 301, 1027 EA Amsterdam.

Telefoon: 020 – 613 28 93

e-mail: vroegop@bondvanvolkstuinders.nl

website: www.bondvanvolkstuinders.nl

Redactiemedewerkers

Dominique Engers, Marianne Kraaij, Marianne Croes, Gerard Schuitemaker, Gerrit Mol, Marieke de Geus, Marciel Witteman, Bert Kuit, Ilse Kuiper, Lonneke Verburg en Monique Zwart.

Beeld cover:

Lonneke Verburg en fotowedstrijdwinnaar: **Kitty Horstink**

Volgende uitgave

Kopij inleveren vóór 15 oktober 2020

INHOUD

5	Van de voorzitter
7	De natuur dichterbij
9	Volkstuinverhalen op Amstelglorie
11	Hertaxatie
13	100 jaar Schooltuinen
16	Uitvoeringsstrategie Volkstuinen
18	Vraag & Antwoord
21	Kunst in het groen
23	Surinaamse groente in de moestuin
27	Boom uitgelicht
28	Het perfecte tuinplaatje
30	Fotowedstrijd
31	Boekenhoek
32	Puzzel

SPREEKUUR BONDSBESTUUR

Indien één van de leden of besturen van de tuinparken het bondsbestuur wil spreken dan moet daarvoor een afspraak worden gemaakt. Dit kunt u doen door een mail te sturen naar het secretariaat van het bondsbureau, met daarin aangegeven het gespreksonderwerp: info@bondvanvolkstuinders.nl

Daarna zal er in overleg met het bondsbestuur bekeken worden wanneer dit gesprek eventueel kan plaatsvinden en met welk bestuurslid. In beginsel worden deze afspraken gepland op de dinsdagochtend.

Het bondskantoor is te bereiken met het openbaar vervoer, zie voor de actuele reisgegevens www.gvb.nl

HETGOEDKOOPE.NL

Gratis bezorging

7 DAGEN PER WEEK OPEN
TOT 22.00 UUR

Accu's Accutesters
Omvormers Batterijen
Acculaders Zonnepanelen

06-234 136 56

Campingsport Amsterdam

Alles voor uw camper, caravan, tent en tuinhuis.

Jan van Galenstraat 271

1056 BZ Amsterdam

Tel. : 020-6128911

E-mail : info@campingsportamsterdam.nl

Levering, installatie, reparatie en onderhoud van

Zonne-energie

Omvormers

Accu's

Digitenne

Gas Accessoires

Kooktoestellen

Koelkasten

Geisers

Gas & Petroleum
Verwarming

12 Volt Verlichting

www.campingsportamsterdam.nl

Openingstijden

Maandag en zondag: gesloten

Dinsdag t/m vrijdag: 09:00 - 18:00

Zaterdag: 09:00 - 16:00

Uw tuinhuis handig inrichten?

easy living

Easy Living is een speciaalzaak in
slaapbanken en bedkasten!

Met een slaapbank of bedkast
tovert u in een handomdraai
een heerlijk bed tevoorschijn en
geniet u overdag van de ruimte
die het bespaart!

**Wij helpen u graag aan een multifunctionele oplossing
en een heerlijke nachtrust!**

Easy Living - Middenweg 109-113a - 1098 AH Amsterdam -
www.slaapbanken.nl - info@slaapbanken.nl - 020-6631161

VAN DE VOORZITTER

Beste tuinders,

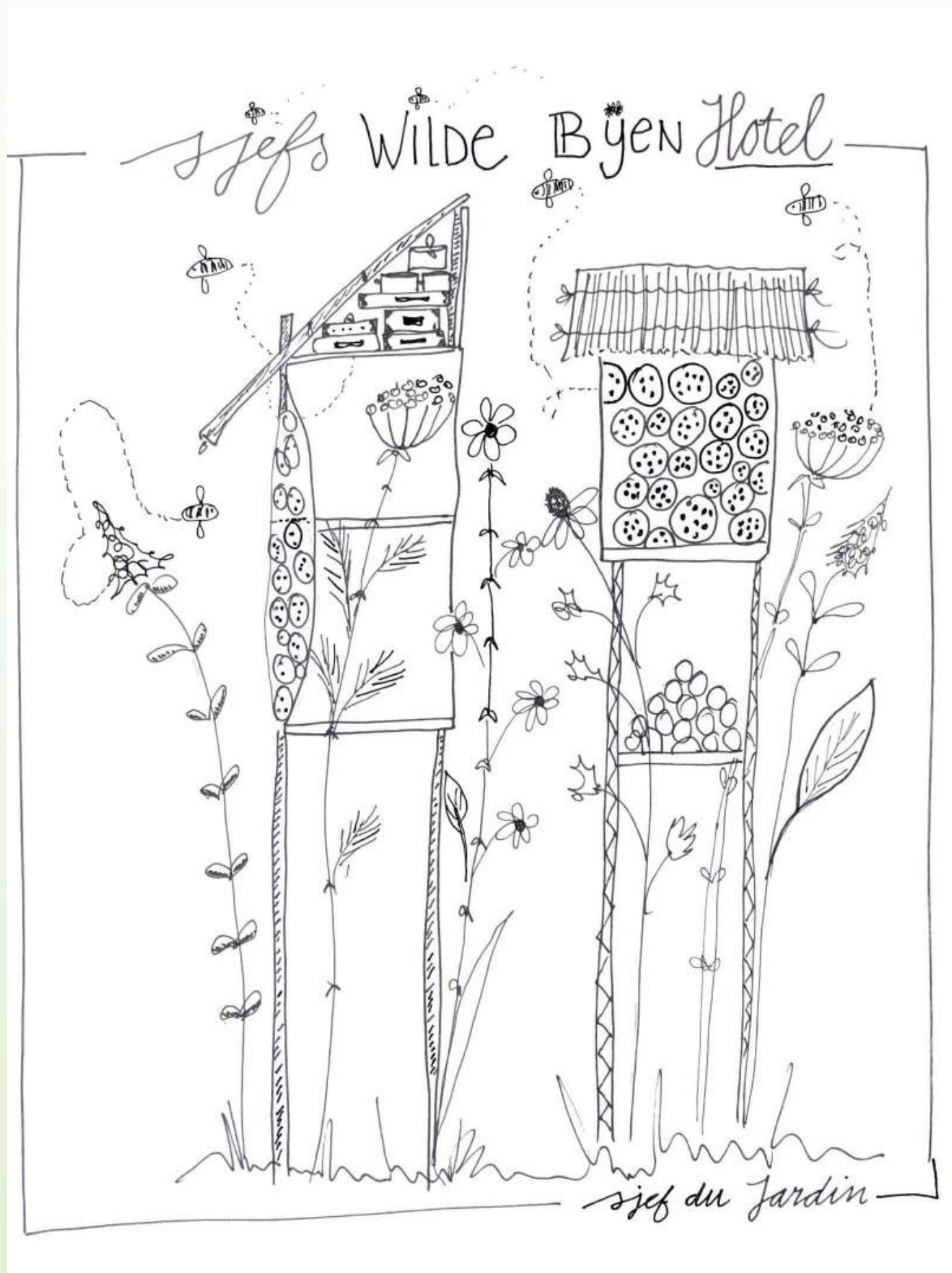
Ik kijk uit over mijn zomerse tuin. Nog niet eerder in de afgelopen 22 jaar waren mijn vrouw en ik er een hele zomer lang bijna dagelijks. Zoals wellicht velen van u, die gehoor gaven aan de oproep van de Minister-President, brengen ook wij deze zomer door in ons eigen land. We hoeven niet naar het buitenland want we hebben de tuin en daar is het heerlijk. En er is genoeg te doen. En dus oogsten we de erwtes, stutten we de zonnebloemen bijna wekelijks met steeds steviger stokken en zien we de courgettes door slakken opgegeten worden. Als ik op een zonnige morgen wat onkruid tussen de terrastegels wil weghalen houdt mijn vrouw mij tegen. Dat is geen onkruid, maar prikneus, krijg ik te horen. De prikneus zaait zichzelf bij voorkeur uit tussen de terrastegels, vertelt ze mij. Ze laat de plantjes staan tot ze groot genoeg zijn om tussen de tegels uit te trekken en voorzichtig hier en daar in de tuin te planten. Op zorgvuldig uitgekiende plekken. Wat ze te veel heeft gaat in potjes die ze aan burens kan uitdelen die de tere plantjes in hun tuinen kunnen zetten. De prikneus langs de randen van het terras laat ze staan, want die bloeien volgend jaar en zullen opnieuw hun zaadjes tussen de terrastegels laten vallen. Weer wat geleerd, na 22 jaar op de tuin.

Hoe zullen we ooit terugkijken op 2020? Zullen we het ons herinneren als het jaar waarin de wereld voor altijd veranderde en we veel kwijtraakten van wat ons dierbaar was? Of als het jaar met de minste vliegtuigoverlast en de meeste vogels, vlinders, bijen en tuinuren ooit? Het jaar waarin de lucht zo blauw en schoon was als nooit tevoren? Ik durf het niet te zeggen. Ik zal mij 2020 in ieder geval herinneren als het jaar waarin de Amsterdamse volkstuinten werden opgenomen in de groenvisie van de gemeente Amsterdam. Het jaar waarin de wethouder zich sterk maakte voor het behoud van het bestaande groen in de stad en de volkstuinten erkende als belanghebbend onderdeel daarvan. Elders in dit blad leest u in een interview met haar, waarin zij uitlegt hoe zij dat voor zich ziet en wat van de volkstuinten wordt verwacht om nog meer Amsterdammers samen van het schaarse groen te laten genieten.

Niet alleen de gemeente, ook de Bond van Volkstuinders staat hierbij voor uitdagingen. Want er moeten antwoorden worden geformuleerd. Op de aangekondigde huurharmonisatie, op het ingewikkelde vraagstuk van wel of geen aansluiting op het riool. Op de openstelling van de parken, die de gemeente van wezensbelang acht voor het behoud ervan. Daarvoor moeten plannen komen. Met maatwerk per park en in overleg met de gemeente. Niet als tegenstander, maar als partner.

Wij staan met elkaar voor deze uitdaging. De uitdaging om de groene ruimte zo in te richten dat er plek is voor nog meer Amsterdammers. Ik denk weer aan de prikneus, dat plantje op mijn tuin dat klaarblijkelijk het liefste opkomt tussen de terrastegels. Ondanks dat het daar goed gedijt hoeven we er niet voor terug te schrikken het met beleid en zorgvuldigheid te herschikken. Op een andere plek te zetten. Uit te delen aan andere plantenliefhebbers. Niet om het kapot te maken maar juist om het in leven te houden. Zodat het groeit en bloeit, meer tot zijn recht komt en er meer mensen plezier van kunnen hebben.

Ontwerp bijenhotel

DE NATUUR DICHTER-BIJ

Sjef maakt wat mee op de moestuin. Nu kan ik wel denken dat het mijn tuin is, maar ik krijg steeds vaker het idee dat ik op visite kom op dit landje van 150 m2. Zo zat ik achterin de tuin aan de lunchtafel, waar ik de laatste dagen niet vaak verblijf, komt er een rat op mij af gelopen, alsof hij de bestelling wilde komen opnemen. Na een gil van mijn kant, totaal vanuit instinctieve overlevingsdrang vermoed ik, holde hij terug waar hij vandaan kwam. Ach, dacht ik, hij is eigenlijk best schattig. Zoals hij het op een holletje zette om uit de buurt van dit gillende vrouw-mens te komen. Ik ademde even diep door om het van me af te zetten en een foto van het bijenhotel te maken, kwam hij weer terug! Precies zoals de eerste keer alleen dit keer écht met een notitieblokje onder zijn arm. Wederom gaf ik een gil en riep dat dit toch echt niet waar kon zijn. Ik zag hem bijna zuchten toen hij rechtsomkeer maakte. Wil ze nou wel of niet bestellen... Het bijenhotel in mijn tuin is een openbaring van geheel andere orde.

De honingbij

We weten allemaal dat we de bijen ruimhartig moeten helpen in hun voortbestaan om indirect ons eigen bestaan zeker te stellen. Dat er verschillende soorten bijen zijn is voor de oplettende tuinder met bloemen en bomen goed zichtbaar. Het is vooral de honingbij die we regelmatig voorbij zien komen. Hij is het hele jaar aanwezig en leeft in volken. In een volk leeft een koningin die de eitjes legt. Honingbijen verzamelen nectar voor dagelijks gebruik en ze leggen een wintervoorraad honing aan. Zo kunnen ze de winter overleven als er minder voeding te vinden is.

Een bijenhotel in Sjefs tuin

Het begon met het ontwerp, om een paar dagen later het zelf geknutseld bijenhotel in de tuin te zetten. En toen kreeg ik ineens een inkijkje in het wonderbaarlijke leven van soorten bijen die bedreigd zijn. Totaal verrast heb ik staan kijken. In het bijenhotel komen de **solitair levende bijen** op bezoek. Deze wilde bijen nestelen o.a. in zandgrond, oud hout of in holletjes en gaatjes van dode bomen of in muren of afgestorven stengels van planten. (Goed dus om gedroogde stengels van planten in de winter in de tuin te laten staan!) Een bijenhotel kan

Bijenhotel van Sjef

extra hulp zijn als kraamkamer voor de solitaire bijen. Er zijn wel 300 soorten solitaire bijen dus herkennen is voor de leek in eerste instantie wel lastig. Meestal zijn ze kleiner dan de honingbij. Met verwondering heb ik staan kijken hoe een bezige moederbij een, door mensenhanden geboord, holletje in gaat. Ze neemt stuifmeel mee en legt daar dan een eitje in, ze sluit de broedcel af met een wandje en daarvoor komt dan een volgende celletje totdat een gangetje vol is. Achterin de vrouwtjes en vooraan de mannetjes. Ze komen over ongeveer een jaar uit en dan start de hele cyclus opnieuw. Wat een feest om naar te kijken, een echte aanrader voor in je tuin!

N.B. Ter informatie, ik heb de ober met rattestaart niet meer teruggezien. Ik laat nu luidruchtiger weten dat ik op eigen tuin op bezoek ben door met een lege gieter tegen een paaltje te slaan. Het is overigens nog niet zeker wie er het meest schrikt, Sjef of de ober rat. Wat denk u...

Langs de natuurlijke waterkant staat het bijenhotel

AANDACHT VOOR VOLKSTUINVERHALEN OP AMSTELGLORIE

Tekst en foto's: Dominique Engers

rechts: wethouder Marieke van Doorninck, links: Marieke de Geus

Op een regenachtige dag in juli bezoekt Wethouder van Doorninck tuinpark Amstelglorie. Het is haar eerste bezoek aan het tuinpark, waar zij is uitgenodigd om het boek “Volkstuinverhalen” in ontvangst te nemen. Suzanne de Boer en Marieke de Geus, beiden tuinders op Amstelglorie, tekenden verhalen op van volkstuinders uit heel Nederland en schreven een jubelende, liefdevolle ode aan het groene stadsleven. Wethouder van Doorninck maakt zich sterk voor het behoud van het groen in Amsterdam en ziet de volkstuinparken als nadrukkelijk onderdeel daarvan. Zij komt dan ook met veel plezier het boek in ontvangst nemen.

Moestuinbakken

In de winkel schuilen we op anderhalve meter afstand van elkaar voor de regen. We worden warm ontvangen door Anita, met een kopje koffie en iets lekkers, in afwachting van de wethouder. Erik Teusink, de voorzitter van Amstelglorie spreekt ons toe en heeft een kleine tocht over het park voorbereid. Nu de wethouder voor het eerst het park bezoekt is het leuk haar een paar plekken te laten zien waar iedereen trots op is. Zoals het logeershuisje, een rolstoeltoegankelijk tuinhuis dat beschikbaar wordt gesteld aan mensen die het graag voor een kort verblijf willen huren. Of het Wolkershuisje, het tuinhuis dat ooit van Jan Wolkers was die het beroemd maakte door zijn dagboeken, en dat nu, in de oude staat teruggebracht, dienst doet als schrijversresidentie en plek voor milieueducatie. Of de moestuinbakken aan de zijkant van het grasveld, die door aspirant tuinders gehuurd kunnen worden, al dan niet in afwachting van een grotere tuin. Bij deze moestuinbakken zal ook de overhandiging van het boek plaatsvinden. Ik ontmoet er Brigit, zielsblij met haar moestuinbak, waarin ze meer sla en boontjes verbouwt dan ze in haar eentje kan opeten. Zelfs voor deze bakken van één bij één meter is het animo zo groot dat er een wachtlijst is, zo krijgt het gezelschap te horen. Het park is daarom op zoek naar meer plekken, en streeft naar uitbreiding van het aantal bakken.

Koestergroen

De wethouder arriveert in een knalrode regenjas en wordt door het ontvangstcomité over het natte, dampende, weelderig groene park allereerst richting moestuinbakken gedirigeerd. Daar wacht schrijfster Marieke de Geus op haar, leunend op een schoffel. Marieke vertelt gloedvol over het boek waarin mensen getuigen van hun liefde voor tuinieren en het geluk dat hun “koestergroen”

Sla uit de moestuinbak van Brigit

hen verschaft. Het begon allemaal met een idee waarvoor ze tot haar verbazing zeer gemakkelijk een uitgever enthousiast wist te maken. Dat dat idee vervolgens resulteerde in een boek dat zes weken na de verschijning al aan de tweede druk toe was had Marieke niet durven dromen. Of het nou de tijdgeest is, de coronacrisis of een combinatie van beiden, groen is blijkbaar populair en mensen willen erover lezen. Niet alleen over haar boek vertelt ze. Ook over het park waar we ons bevinden en het fenomeen volkstuinparken in het algemeen, het belang daarvan voor mensen, houdt ze een warm betoog. Om het boek uiteindelijk coronaproof aan de wethouder te kunnen uitreiken hangt Marieke het hengseltasje waarin het zit aan de schoffel die ze haar vrolijk toesteeekt.

Volkstuinparken van alle Amsterdammers

De wethouder, blij met het boek, reageert op haar beurt met een toespraakje. Ze is verheugd over alle initiatieven die ertoe leiden dat de volkstuinparken nog meer van alle Amsterdammers worden en ze verheugt zich op de voorbeelden die ze daarvan deze middag op Amstelglorie te zien gaat krijgen. Het is haar wens en streven dat de volkstuinparken voor de stad behouden blijven, dat het groen gekoesterd wordt en dat meer initiatieven op alle tuinparks worden ontplooid om er zoveel mogelijk Amsterdammers bij te betrekken en van te laten genieten. Niet gehinderd door het regenachtige weer begint ze met wat ambtenaren en tuinders vrolijk aan de rondleiding. Ik keer huiswaarts, maar niet nadat ik van Brigit een grote krop sla uit haar moestuinbak cadeau gekregen heb.

Elders in deze Vroegop leest u een uitgebreid interview met Wethouder van Doornick waarin zij de Uitvoeringsstrategie Volkstuinen nader toelicht. In het afgelopen (digitale) lentenummer van de Vroegop leest u de recensie van het boek Volkstuinverhalen en waar u dat kunt bestellen.

HERTAXATIE

Hertaxatieronde september voor verzekering

Wanneer er een nieuw tuinhuis geplaatst is, u heeft aangebouwd of andere waarde verhogende factoren heeft toegevoegd aan uw tuinhuis (zoals bijvoorbeeld een keuken of een duurdere soort dakbedekking) is het aan te raden uw tuinhuis opnieuw te laten taxeren.

Indien de verandering is aan te tonen met bonnen of facturen hoeft er waarschijnlijk geen taxateur langs te komen maar kan er een hertaxatie plaats vinden op basis van deze gegevens.

Ieder jaar in september organiseert de bond een hertaxatieronde waarvoor de tuinder zich kan aanmelden en voor € 25,00 zijn huisje kan laten taxeren. Aanmeldingen hiervoor kunnen via de mail naar info@bondvanvolkstuintuinders.nl of telefonisch op 020-6132893. U kunt zich aanmelden tot uiterlijk 15 augustus. In andere gevallen kost een taxatie € 70,00. Ook aan een tussentijdse wijziging van de verzekerde waarde op basis van bonnen zijn kosten verbonden.

Een taxatie is 9 jaar geldig. Iedere 3 jaar wordt deze waarde geïndexeerd en zolang er geen ingrijpende veranderingen worden aangebracht hoeft er geen taxatie plaats te vinden.

De taxatie is gebaseerd op de herbouwwaarde van het tuinhuis. Indien men er voor heeft gekozen om het tuinhuis niet te laten taxeren of de taxatie is verlopen ontstaat er de situatie van een open polis. Dit houdt in dat bij schade de werkelijke huidige herbouwwaarde wordt vastgesteld. Er bestaat dan een reëel risico dat er een lager bedrag wordt uitgekeerd dan wat de individuele tuinder had verwacht. De bond adviseert daarom iedereen om het tuinhuis te laten taxeren. Het ophogen van de verzekerde waarde zonder taxatie heeft geen zin, omdat bij schade altijd wordt uitgegaan van het taxatierapport.

Advertentie

HERMANS BLOKHUIZEN

persoonlijk advies en kwaliteit voor een betaalbare prijs

- Stapelbare Noord Europese wandbalken in diverse diktes vanaf 50mm
- Draaikiep-ramen met isolatieglas
- Vele opties mogelijk zoals:
- Impregneren
- Montage
- Dakisolatie
- Dakpanprofielplaten
- Ook standaard schuurtje van 200x300cm
- Maatwerk geen probleem
- Eigen import

Al vele jaren dé leverancier van blokhutten op de Amsterdamse Volkstuinen.

WWW.HERMANSBLOKHUIZEN.NL

info@hermansblokhuisen.nl

tel; 0653 200 937

25 ex. à f 0.23, 50 ex. à f 0.22, 100 ex. à f 0.21
250 ex. à f 0.20, 500 ex. en meer à f 0.18 per ex.

25 CNT *

KWEEKT ZELF

GROENTE

IN TIJDEN VAN NOOD

EENVOUDIGE HANDLEIDING
SAMENGESTELD IN OPDRACHT
CENTRALE VERENIGING VOOR SCHOOL-
WERKTUINEN

OSMOS

A'DAM

Marcel Witteman
 Lief Amsterdam

13

Foto boven: Oogstfeest Zuidelijke Wandelweg, ca.1928

En nu: feest!

Stefanie van Odenhoven, die met groot enthousiasme voor het Stadsarchief de tentoonstelling 100 jaar schooltuinen organiseerde, vertelt dat er van alles is ondernomen de afgelopen twee jaar om dit bijzondere jubileum extra glans te geven. De geplande activiteiten zoals open dagen konden vanwege het coronavirus niet doorgaan in het voorjaar, maar het jaar is gelukkig nog niet voorbij en er valt nog van alles te beleven!

Er werd een spannende **tuinwedstrijd** georganiseerd voor basisscholen die is gewonnen door basisschool Oostelijke Eilanden. Zij mogen nu een jaar lang tuinieren in de tuin van het Rijksmuseum. Dat was ook te zien op het jeugdjournaal. Er is een geweldig kookboek voor kinderen gemaakt met medewerking van Joris Bijdendijk, de bekende chef-kok van het Rijks restaurant. Hij vertelt in een interview met Het Parool hoe ongebruikelijk, en juist enorm leuk dat was. Er is een dikke **verhalenkrant** gemaakt boordevol verhalen van de medewerkers en oud-medewerkers. Allemaal bijzondere herinneringen aan de tuinen. Het zijn prachtige interviews met mensen die vroeger in hun werkzame leven zelfs op de tuin mochten wonen in een dienstwoning. En interviews met collega's die nog steeds op een schooltuin werken en vinden dat ze de leukste baan van de stad hebben.

Onder de geïnterviewde schooltuinmedewerkers (schooltuinmeesters en schooltuinleiders) zijn ook mensen wiens herinneringen zelfs nog terug gaan tot de jaren '40 en '50 van de vorige eeuw. Koningin Wilhelmina en Juliana brachten ooit een bezoekje aan de tuinen.

De schooltuinleiders werkten soms dertig tot veertig jaar op een tuin en zagen de stad en zijn populatie door de jaren heen veranderen. En ook dat zag je terug op de schooltuinen. Deze verhalen zijn persoonlijke getuigenissen, maar vooral ook verhalen over een veranderende stad.

Vanaf **26 augustus 2020** is er in het **Stadsarchief Amsterdam** een tentoonstelling te zien over 100 jaar Schooltuinen. Bij de samenstelling van deze tentoonstelling heeft het Stadsarchief onder meer gebruik gemaakt van de verhalen uit de krant. Zij hebben ook het archief van de Schoolwerktuinen, en hebben daar veel uit geput: informatie uit oude jaarverslagen, en er zijn plakboeken met een schat aan oude foto's van de allereerste schooltuinen. Bij de tentoonstelling liggen exemplaren van de kranten om mee te nemen.

De open dag die gepland is op **2 september** gaat naar verwachting nu door.

Er komt **8 oktober** een **bioscoopfilm** 'Een jaar rond met je handen in de grond', van de makers van de prachtige film de Wilde Stad. Houd dat in de gaten!

Foto onder: Oogsten op de Osdorp schooltuin, 2019

Schooltuinen in het groenplan gemeente Amsterdam

Annette van de Merwe, die de Communicatie bij de Gemeente Amsterdam doet voor 100 jaar schooltuinen vertelt: 'De schooltuinen nemen een bescheiden plek in het Groenplan van de Gemeente Amsterdam, in tegenstelling tot de Volkstuinen. Voor de laatste zijn er plannen om die breder toegankelijk te maken voor Amsterdammers. Dat gebeurt al op bescheiden schaal, begreep ik. Het zou mooi zijn als dit op de schooltuinen ook gebeurde, al is dat wat lastiger, want de tuinen zijn een educatieve voorziening en alleen van 8 tot 5 geopend, officieel. We zijn een beetje terughoudend met openstelling omdat we na vijven geen toezicht kunnen organiseren. Op verschillende tuinen zijn er echter wel op bescheiden schaal projecten met buurtbewoners. Het gebeurt dus wel. De tuinen spelen ongetwijfeld ook een rol in de ecologische verbindingsstructuur van de stad, en wellicht een rol in het thema duurzaamheid, naast vooral de meerwaarde op educatief gebied. Op verschillende tuinen wordt al geëxperimenteerd met bijvoorbeeld permafrost, circulair bebouwen, composteren, maar dat is tot nu toe op bescheiden schaal, al gebeurt het wel steeds meer.'

Foto boven: Zuidelijke Wandelweg, 1941

Foto links: Schooltuinmedewerker Dieuwertje Smolenaars geeft een les op de Aemstel tuin, 2019

Met dank aan

- de Gemeente Amsterdam
- Stadsarchief Amsterdam Vanaf 26 augustus 2020 is er in het Stadsarchief een tentoonstelling te zien over 100 jaar Schooltuinen (gratis toegankelijk). Bij de samenstelling van deze tentoonstelling heeft het Stadsarchief onder meer gebruik gemaakt van de verhalen uit de krant. Bij de tentoonstelling kunt u een exemplaar van de krant meenemen.

Adressen en overige info

- bezoek de tuin van het Rijksmuseum aan de Jan Luijkenstraat zijde
- amsterdam.nl/stadsarchief

Over de schooltuin film:

www.ivn.nl/de-schooltuin-een-jaar-rond-met-je-handen-in-de-grond

Over tuinieren bij het Rijksmuseum:

www.amsterdam.nl/onderwijs-jeugd/schooltuinen-natuureducatie/100-jaar-schooltuinen/schooltuinieren-in-de-tuin-van-het-rijks/

UITVOERINGSSTRATEGIE VOLKSTUINEN

Door: Dominique Engers

“DE MAATSCHAPPELIJKE FUNCTIE VAN DE VOLKSTUINEN RECHTVAARDIGT MEER GEWICHT.”

In mei maakte de Gemeente Amsterdam de nieuwe groenvisie openbaar. Voor het eerst in de geschiedenis van hun meer dan 100-jarig bestaan zijn de volkstuinten daarin opgenomen. In de Uitvoeringsstrategie Volkstuinen wordt uitgelegd wat de Gemeente de komende twintig jaar met de Volkstuinen van plan is. Met verantwoordelijk wethouder Marieke van Doornick ging ik daarover voor de Vroegop in gesprek.

Waarom is het voor het eerst dat de Volkstuinen zijn opgenomen in de Groenvisie? Ik zou ook kunnen vragen waarom dat nooit eerder gebeurd is, maar vraag u liever wat maakt dat dat ineens wel gebeurt? Ik lees in de visie dat “de maatschappelijke functie meer gewicht rechtvaardigt.” Is de maatschappelijke functie groter geworden? Of is de gemeente anders tegen de maatschappelijke functie aan gaan kijken?

“In 2005 heeft de gemeente al uitgesproken dat de volkstuinten meer openbaar zouden moeten worden. Maar hoe geef je daar handen en voeten aan? In de groenvisie die er nu ligt willen we dat wat concreter proberen te maken. Het belang van groen om en rond de stad wordt erkend, en de volkstuinten zijn daar wezenlijk onderdeel van, als groene parels van de stad. Maar op een andere manier dan de stadsparken, die ook deel uitmaken van het Amsterdamse groen, dus vragen ze ook om een apart plan van aanpak.”

Hoe ziet u dat plan van aanpak precies voor u? Ik lees in de Uitvoeringsstrategie dat alle parken liggend in de gemeente Amsterdam behouden blijven, gekoppeld aan “modernisering, bruikbaarheid, openbaarheid en toegankelijkheid.” Wat verwacht de gemeente daarbij concreet van de tuinparken en individuele tuinders tussen nu en 2035?

“De tuinparken moeten een nieuwe vorm krijgen. Ieder tuinpark is uniek, dus de mogelijkheden die er zijn moeten per tuinpark worden bekeken. Van parken die in de stad liggen of daar heel dicht tegenaan worden andere aanpassingen gevraagd dan van tuinen die ver buiten de stadsranden liggen. Het zal maatwerk per tuinpark moeten worden. Op het ene tuinpark zal het accent misschien veel meer liggen op milieueducatie, op het andere tuinpark veel meer op gemeenschappelijke moestuinen, op kunst, of op de functie van recreatieplek voor wandelaars en fietsers. We moeten zoeken naar functies die aan de parken zoals ze nu zijn kunnen worden toegevoegd. De tuinen bestaan nu voor het overgrote deel alleen uit nuts- of gebruikstuinen en zullen deels moeten worden omgevormd. Er moeten doelen per tuinpark worden geformuleerd om die omvorming tot stand te

brengen. Er is grote druk op de ruimte en het groen in Amsterdam, het is daarom belangrijk dat de volkstuinten voor een deel openbaar groen worden, zodat meer mensen van deze bijzondere omgeving kunnen genieten.

Wat moeten tuinparken daarvoor concreet doen en wat zijn de termijnen waarbinnen de tuinparken moeten leveren?

Er zal vanuit de gemeente een uitnodiging naar alle tuinparken gaan om een plan van aanpak te leveren. Een jaar na vaststelling van de uitvoeringsstrategie moeten alle parken hun plan van aanpak klaar hebben. Er zijn elf parken die daarbij prioriteit hebben, vanwege hun ligging. Die elf parken komen het eerst in het vizier voor wat betreft de transitie, en hebben ook een voorbeeldfunctie voor de parken die daar achteraan komen. Er zijn stimuleringsmaatregelen voor vergroening, de parken die met mooie plannen komen maken kans aanspraak te maken op fondsen en subsidies.”

De tuinders zijn allemaal vrijwilligers en moeten dus op vrijwillige basis per tuinpark groepen formeren die een plan van aanpak voor hun park gaan schrijven? Ik lees in de Uitvoeringsstrategie dat de gemeente en de Bond daarbij ondersteuning gaan bieden. Hoe moet ik me dat concreet voorstellen? Dat de gemeente per tuinpark een (betaalde) begeleider levert om het proces te managen? En wat is de rol daarbij van het bondsbestuur, dat overigens ook geheel uit vrijwilligers bestaat?

“Daarover moeten we nog met de Bond in gesprek, maar die ondersteuning van Gemeente en Bond samen komt er zeker.”

Gaat u helemaal uit van de plannen die de parken zelf leveren? Of zijn daarbij een aantal zaken van bovenaf opgelegd? Bijvoorbeeld dat er 20% openbare ruimte per park moet komen?

“Die 20% openbare ruimte geldt inderdaad voor ieder park. Maar hoe dat eruit komt te zien zal per park verschillen. Zoals ik al zei is het maatwerk per park hoe dat invulling krijgt. Maar dat soort voorwaarden zijn wel geformuleerd als richtlijnen bij het maken van de plannen van aanpak en de realisatie daarvan.”

Over de huurprijsontwikkeling lees ik het volgende: “Door de huurprijzen te actualiseren leveren de volkstuinders tevens een bijdrage aan de toekomstige investeringen en beheerslasten t.b.v. het volkstuinpark.” Kunt u dat toelichten? Gaan de huurprijzen omhoog? In één klap, of per jaar?

“De huurprijzen gaan eerst in één keer omhoog. Dat doen we omdat er de afgelopen jaren helemaal geen huurverhoging is geweest. Dat willen we in één keer corrigeren met een huurverhoging, die we daarna jaarlijks indexerende.”

Nu onderhouden tuinders zelf het algemeen groen op hun park. De gemeente heeft dat nooit hoeven doen, waardoor de huur al die jaren zo laag kon blijven. Waarom gaat dat veranderen?

“Er is een verschil tussen de opengestelde ruimte en de openbare ruimte. De openbare ruimte, de ruimte op de tuinparken die het hele jaar door toegankelijk blijft, zal door de gemeente worden onderhouden. Waar nodig en gewenst in overleg of samen met de tuinders die dat al jarenlang doen. Het geld dat uit de huurverhoging komt is geoormerkt voor de tuinparken, dus komt ook weer ten goede aan de tuinparken, aan aanpassingen, onderhoud en verbeteringen van de tuinparken.

En de mensen die door zo’n plotselinge huurverhoging in de problemen komen? Die liever het onderhoud willen blijven doen in plaats van meer geld betalen voor hun tuin?

“We willen samen met de Bond kijken hoe we de mensen met lagere inkomen tegemoet kunnen komen.”

Komen er bijvoorbeeld verschillende tarieven voor verschillende parken?

“Nee, er komen geen verschillende tarieven voor verschillende parken.

Moet de Bond het dan oplossen door mensen naar hun inkomen te vragen?

Nee, de Bond moet het niet oplossen. Hoe we mensen met lagere inkomens tegemoet kunnen komen, daar willen we samen met de Bond goed naar gaan kijken.

Wat is het standpunt van de gemeente ten aanzien van aansluiting van de tuinen op het riool?

“Sommige tuinparken zijn al aangesloten op het riool. Het is kostbaar om alle individuele tuinen op het riool aan te sluiten. We onderzoeken alle mogelijkheden om het afvalwater te kunnen laten lozen op een manier die het milieu zo min mogelijk belast.”

Wanneer ik uw woorden kort door de bocht samenvat komt het erop neer dat tuinders meer gaan betalen, meer moeten gaan doen door de gemeente voorstellen voor plannen van aanpak te leveren en wellicht straks minder vierkante meters tuin overhouden. Als u nu voor de Vroegop schreef en u moest de lezers warm maken voor deze

Uitvoeringsstrategie, hoe zou u dit verhaal dan verkopen?

“De gemeente is geen tegenstander maar partner in dit verhaal. Alle tuinparken die er nu zijn, op één park in De Nieuwe Kern na, blijven. In ieder geval voor de komende 20 jaar. Dat is het uitgangspunt. Er verdwijnt geen enkel tuinpark. Maar er komen ook geen parken meer bij. Dit is het groen dat er in Amsterdam is, met dat groen gaan we het doen en dat groen willen we koesteren. Maar: er zijn meer dan 5000 Amsterdammers die op de wachtlijst staan voor een tuin. Er zijn dus veel meer mensen die een tuin willen dan dat er tuinen beschikbaar zijn. En daar willen we als gemeente een antwoord op formuleren. Samen met de huidige tuinders. Het streven van de gemeente is om de wachtlijsten terug te dringen en meer mensen uit de regio Groot Amsterdam de mogelijkheid te geven het hele jaar door van de tuinen gebruik te maken. Dat is veel meer dan alleen: er komt een fietspad door een tuinpark en de hekken staan open. We willen een grotere groep Amsterdammers bij de tuinen betrekken. Als wandelaars, als fietsers, als tuinders, door gezamenlijke moestuinen, misschien gedeelde tuinen, minder grote verblijfstuinen en meer kleinere gebruikstuinen, educatie, kunstroutes, open tuindagen. Er is van alles mogelijk.

We willen niets afpakken van de huidige tuinders maar er samen met hen over nadenken hoe we dat allemaal precies gaan vormgeven op een manier die voor ieder park acceptabel en veilig is. Daarbij zijn de eigen plannen van de tuinparken heel belangrijk. Zoals gezegd, het wordt maatwerk per tuinpark. Uitgangspunt daarbij is het delen van het groen met meer mensen, en 20% van het groen het hele jaar door met iedereen. Het geld van de huurverhoging komt ten goede aan de tuinparken en de aanpassingen die daarvoor gemaakt moeten gaan worden.

VRAAG & ANTWOORD

Door: Bert Kuit

Vraag: *Wat kun je tegen Japanse duizendknoop doen en hoe ziet deze eruit?*

Antwoord:

Het blad heeft rode nerven in het blad in het voorjaar en krijgt witte trosjes bloemen van augustus tot laat in oktober. Op de stengels zijn rode vlekjes te zien. Als je de stengels doorknipt zijn deze hol op de knopen na. De bladeren staan zigzaggend op de stengel.

De plant staat op de lijst van verboden planten ondanks dat de bijen graag op de bloemen afkomen.

Vraag: *Waarom staat deze plant op de lijst van verboden planten?*

Antwoord:

Het is een exoot en een invasieve soort. De wortels woekeren door je tuin en kunnen een echte plaag worden, omdat zij overal dwars door heen groeien.

Vraag: *Hoe kun je deze plant zelf bestrijden?*

Antwoord:

Door iedere keer weer opnieuw delen van de plant weg te halen. Bovengronds wegplukken, ondergronds diep weggraven en ieder worteltje afvoeren in een vuilniszak en niet op de composthoop doen!

Japanse duizendknoop

Zelf een vraag over tuinieren, planten of bomen? Stuur deze naar vroegop@bondvanvolkstuinders.nl en wie weet wordt uw vraag behandeld in onze vraag & antwoord rubriek.

Vraag: Ik heb mijn tegelterraas weggehaald en daaronder ligt zand met schelpen, kan ik hier iets planten of moet ik het eerst afgraven?

Prachtkaars

Antwoord:

Er zijn vele soorten planten die in kalkrijk zand graag groeien zoals: Duindoorn ofwel Hippophae rhamnoides. Het beste kun je enkele planten op enkele meters afstand van elkaar planten, omdat er mannelijke en vrouwelijke planten zijn. Alleen de vrouwelijke planten dragen eetbare bessen. Het kunnen forse struiken worden met flinke stekels, zodat kleine zangvogeltjes daar beschermd worden tegen grote roofvogels. Het blad is zeer smal en grijs, de bessen in de vrouwelijke planten zijn er opvallend veel en oranje van kleur. Om de plant goed te laten aanslaan is het altijd goed om een beetje tuinaarde in het plantgat te doen. Teunisbloem ofwel Oenothera. Er bestaan eenjarigen, tweejarigen en vaste planten. Dit is een avondbloeier.

Koningskaars ofwel Toorts of Verbascum thapsus is wollig behaard. Bloeit langdurig en houdt van een stenige, zanderige, arme bodem.

Heiligenbloem ofwel Santolina chamaecyparissus, is een laag blijvende vaste plant en vormt een uitdijend laag struikje. De bloeiwijze is gele, geurende dotjes op lange stelen die boven de struikjes uitsteken. Dit plantje kan insecten weghouden.

Prachtkaars ofwel Gaura is een top, vaste kleurrijke plant voor in de tuin. Met witte of roze bloemen die lang bloeien.

De roos of wel Rosa pimpinellifolia, duinroos, houdt ook van een droog plekje in de tuin, bloeit van crème tot roze in mei-juni. De jonge takken zijn rood met rode doornen. Van de donkere rozenbottels kun je heerlijke jam maken.

Vedergras of wel Stipa tenuifolia, de grashalmen staan vrolijk met de wind mee te wuiven. De halmen zijn eerst groen in het voorjaar en verkleuren daarna naar lichtbruin. Deze planten doen het goed op een zonnige of halfschaduwrijke plek in de tuin. Ze kunnen echter niet op een tochtige plek groeien!

Stokroos

Koningskaars

Vedergras

KUNST IN HET GROEN

In de bloemenborders en langs de paden van tuinpark Amstelglorie groeit sinds 2019 een prachtige beeldencollectie van professionele kunstenaars. Momenteel bestaat de vaste collectie uit acht beelden, die allen zijn geschonken aan Amstelglorie en twee kunstwerken in bruikleen, die voor onbepaalde tijd het park opfleuren. Gerdi Wind, die sinds een aantal jaren ook de populaire kunstroute van Amstelglorie organiseert, is één van de initiatiefnemers van dit project. Ze hoopt dat de collectie de komende jaren nog meer zal uitbreiden. Samen met haar maak ik een wandeling over het park om zowel van het groen als de kunst te genieten.

Zodra je het park betreedt, rijst daar tussen de vele, kleurige bloemen, het eerste beeld op van Ida Kleiterp dat toepasselijk de naam bloem draagt. Het staat stoer en fier tussen de weelderige en wuivende zomerbloeiërs. Iets verderop staat een tweede beeld van haar hand, de familie schaap. Ida had ooit zelf een volkstuin op Amstelglorie en deze twee werken uit kalksteen staan al langer op het park. Het komt regelmatig voor dat kinderen de schaapjes betrekken in hun spel.

Wanneer je helemaal rechtdoor loopt naar het eind van de Berkenlaan, langs de bloeiende bijenlinten, staat het beeld 'En Route' van Gerard Höweler je te verwelkomen. Het speelse beeld met gestapelde, hoekige vormen uit Vietnamees graniet, is al vanuit de verte te zien. De naam is toepasselijk, want na een korte kijk-pauze naar dit mensfiguur dat ons, zich al draaiend, de weg lijkt te wijzen, vervolgen we onze kunstroute. Rechtsaf, langs de Essenlaan, staat een nog beeld van hem, zonder titel maar de Amstelglorianen hebben hier zelf al creatieve namen voor bedacht, zoals 'Het omgekeerde Hart' en 'Perzikbillen'. Liesbeth van Hellemond, die ook deel uit maakt van de beeldenwerkgroep vertelt; 'dat is zo mooi aan kunst. Iedereen ziet er iets anders in en heeft een eigen verhaal bij een werk.'

Op de hoek van de Essen- en Elzenlaan, bewonderen we een toren van vier kubussen van beeldend kunstenaar Joost Zwagerman. De blokken zijn gemaakt uit vier verschillende materialen zoals cortenstaal, zink, koper en gegalvaniseerd staal. Het verhaal achter het ontwerp is bijzonder want het ontwerp is getekend door zijn dochter Liz toen ze nog maar elf jaar oud was. Haar uitleg was: 'Hoe ik ook val, er zijn altijd armen die me vangen.' Hoe langer naar ik het beeld kijk, des te fascinerender ik het vind. De blokken lijken inderdaad te

vallen, te tuimelen. Er zit beweging in het beeld maar tegelijkertijd voelt het stabiel en veilig, alsof de vormen elkaar opvangen, vasthouden en in balans houden.

Langs de Maluslaan golft het werk van de Japanse kunstenaar Sadshi Inuzuka mee met het hoge gras. De grote kom- of bootvorm uit klei heeft een witte en zwarte zijde en ronde inkepingen rondom. De golfjes patronen doen me denken aan een Japanse tuin.

Gerdi Wind

Liesbeth van Hellemond

We komen aan de Maluslaan twee beelden tegen van Amstelglorie tuinder en kunstenaar Fredu Samethini. Verschillende dode bomen op het park behoevde hij voor de kettingzaag en toverde om tot beelden die soms iets weg hebben van een totempaal. De beelden zijn wit gekalkt maar veranderen steeds doordat het dode hout verweert. Gerdi: 'het zijn eigenlijk levende kunstwerken, de natuur gaat er gewoon mee verder. De witte verf wordt langzaamaan zwart, er ontstaan sporen en paddenstoelen en uiteindelijk eten allerlei beestjes het kunstwerk op.' Aan de Kastanjelaan staat het Januskoppel, een beeld met twee gezichten.

Eind het eind van de Maluslaan, hoek Elzenlaan (vlakbij de parkeerplaats) staat het marmeren beeld 'Metamorfose' van Janneke Boon. Onder het ruwe oppervlak van het materiaal is een gepolijste vlindercocon te zien. Een van haar uitspraken was: 'mijn kracht en zachtheid kan ik vertalen in steen.'

Vlakbij de 'Metamorfose' zien we het opvallende werk uit cortenstaal van kunstenaar Peter van den Akker. Als een kamerscherm staat het beeld gescharnierd in het gras. Links beeldt een klassieke vaas uit, in het midden staan twee mensfiguren, de een zacht en rond van vorm, de ander hoekig. Het rechterpaneel lijkt een grachtenpand. Liesbeth: 'Voor mij is dit de overgang van stad naar de natuur. De figuren in het

midden verbinden deze twee met elkaar. Het gaat voor mij over het heen en weer schakelen tussen cultuur en natuur, net zoals het volkstuintleven.'

Aan de rand van het grote (speel-)veld, waar ook moestuinbakken staan voor aspirantleden, slingert een meterslange slang van mozaïek. Wim Hemker, een bekende en zeer gewaardeerde Amstelgloriaan, werkt al jarenlang aan dit beeld. Van ingezamelde tegeltjes is een prachtig object gemaakt, met een vette knipoog naar Gaudi.

Wil je ook komen wandelen en genieten van de mooie beeldenroute? De poorten van Amstelglorie staan open! Het openbare deel van Amstelglorie is tijdens het tuinseizoen (half maart t/m oktober) vrij toegankelijk tussen zonsopgang en zonsondergang. In de wintermaanden (november t/m half maart) sluit het park om 17 uur. Bij de ingang vind je een plattegrond van het park. Kijk voor meer informatie over de route en achtergrond over de kunstwerken op amstelglorie.nl

Groene groet, Marieke de Geus
[volkstuintverhalen.nl](http://volkstuint verhalen.nl)

SURINAAMSE GROENTE IN DE MOESTUIN VAN HELLEN & ERIC

Door: Lonneke Verburg

Zodra ik het tuinpad op loop word ik al begroet. Joehoe, klinkt een vrolijke stem. Vanaf een afstand beginnen we een gesprek over het weer en wisselen we in het kort uit hoe het leven ervoor staat. Zo gaat dat wel vaker, maar deze keer loop ik door tot aan het tuinhokje en ben ik welkom op de tuin van twee zeer ervaren tuinders. Het zijn van Eric en Hellen Hofwijks, tuinders van het eerst uur op tuinpark de Vijf Slagen. Al 30 jaar tuinieren zij samen met veel plezier en genieten ze van het buitenleven. De kennis en ervaring spat ervan af. De indeling van de moestuin is overzichtelijk, vriendelijk en inspirerend. Er staat een grote diversiteit aan groente, fruit, kruiden en bloemen. Wat meteen opvalt zijn de goed gevulde kassen. Daarnaast hebben ze twee hoge tunnels en gewasbeschermers. Het zijn vooral die laatste twee waar ik nieuwsgierig naar ben. Wat groeit er allemaal in zo'n kunststof broeikas. Het belooft een smakelijk bezoek te worden waarbij bij iedere kennismaking van een gewas, meteen een heerlijk recept wordt aangeleverd.

Meteen maakt Hellen een lage tunnel, ook wel een gewasbeschermer genaamd, open. Kijk hier zegt ze, en ze laat me kennis maken met wilde **Surinaamse komkommer**. Het is een laag groeiende klimplant, die ook kan ranken, vult Eric aan. Je kunt de distelkomkommer het best jong plukken en inmaken in azijn, kruidnagel, laurier, ui, zout en peper.

Dan gaat het deurtje van een tunnel open. Rechts achterin groeit **Tajerblad**. Het is een kruidachtige vaste plant waarvan zowel wortelknollen (in Pom) als de bladeren gegeten kunnen worden. Het lijkt op spinazie vertelt Hellen bevlogen, maar dan zachter van smaak. Gewoon roerbakken of in een soep. Wist je dat Tajerblad ook wel in Bara's gebruikt wordt vertelde Eric erbij. Bara is een oorspronkelijk uit India afkomstig Surinaams-hindoestaanse snack. Het gekruide deeg met daarin meel van

mungbonen, Tajerblad, komijn, knoflook, kurkuma en Madam Jeanette wordt gefrituurd en als broodje, vaak met hete saus, gegeten.

Vooraan groeit, met die frisgroene spitse blaadjes, **Madam Jeanette**. Het is de favoriete Surinaamse peper van Hellen en Eric. Het is het aroma dat ze doet denken aan Suriname, ze gebruiken het iedere dag in de keuken. De gele hete peper zit barstensvol vitamine C en is enigszins fruitig van smaak en heel gezond.

Bitawiri

Links in de tunnel groeit Bitawiri. Bitawiri is een Surinaamse enigszins bittere groente. Zoals brandnetel in Nederland groeit, vertelt Eric, zo groeit het bitterkruid in het wild in Suriname. Je plukt het, wast het en snijdt het fijn, voegt Hellen toe, en dan kun je de bladeren roerbakken met ui, knoflook, tomaten en sjalotjes. Lekker met vis of tahoe. Bitawiri past ook goed in een Moksi Alesie. Dat is een gemengde pot met van alles erin. Erwtten, vlees kip en groente.

De knollen van de **Tajerplant** halen Hellen en Eric in oktober uit de grond en laten ze thuis overwinteren in wat aarde op een koele plek. In januari verplaatsen ze de bak naar een warmere plek in huis en krijgt het een klein beetje water zodat het kan beginnen te ontspruiten. Na IJsheiligen verhuizen de knollen naar de tunnel. Niet eerder want dan is er kans op bevroering, en daar kan Tajer absoluut niet tegen, heeft Hellen dit jaar ondervonden toen de lente zo warm en zonnig lonkte en ze besloot de jongelingen begin mei in de tunnel te plaatsen.

In deze tunnel staan puntpaprika's en links snoeppaprika's. De snoeppaprika's zijn lekker en gezond als snack, klein en zoet. Punt paprika's bevatten nauwelijks zaad en worden in veel verschillende gerechten verwerkt.

Surinaamse spinazie. Plukken, roerbakken met nootmuskaat.

Hier zie je de puntpaprika, ook wel Turkse peper. Hij kleurt van groen naar rood en is geeft rauw een heerlijk 'bite' in een salade. Sommige zijn pittig maar deze is zacht.

Spitskool is heerlijk om te stoven of roerbakken en is lekker bij roti.

Klaroen

Okra

Deze klimplant is **okra**. Het gewas ontwikkelt jonge groene puntige vruchten die in plakjes worden gesneden om te koken of bakken. Ook is okra te gebruiken in soep, je kunt het stoven of in azijn zetten. En wordt okra als ingrediënt in een Moksi Alesi verwerkt.

Klaroen

Klaroen kan goed buiten groeien maar is malser van smaak als het in de kas groeit zegt Hellen. In de kas kun je het ook meerdere keren oogsten omdat het daar door de warmte weer aangroeit. Jong pukken en verwerken als spinazie.

Het is gezellig op de tuin van Hellen en Eric, die ook nog eens vol staat met bloemen die de tuin opfleuren. Mensen komen graag langs voor een praatje of een vraag aan de ervaren tuinders. Met een zak vol klaroen en de tip om het te roerbakken met ui en knoflook verliet ik de schitterende tuin van dit lieve enthousiaste stel. De liefde voor elkaar en het verbouwen van groente en

bloemen is overal in de tuin zichtbaar. Met mijn neus in de tunnels waande ik me in even Suriname, terwijl er ook spruitjes, peulen, witlof, tuinbonen, blauwschokkers, Zeelands spinazie, bloemkolen en aardappelen worden verbouwd. Dit jaar hebben ze zoete aardappelen, in een emmer gezet. Ik weet haast zeker dat ook die oogst lukt, met zulke groene vingers!

Fluweelboom

Een echte aanrader is deze klein blijvende boom, de **Rhus typhina** ofwel **Azijnboom** of **Fluweelboom** genoemd.

Er is nog een ander type Fluweelboom met meer ingesneden blad, de *Rhus typhina* 'Dissecta'.

De maximale groeihoogte is 4-6 meter. Vaak krijgt dit boompje meerdere stammen.

In het begin bij aankoop is het een eenvoudig behaard takje met wat knoppen in het vroege voorjaar. Zodra er scheuten uit de knoppen komen zijn dat lange geveerde bladeren.

De bloei is eenvoudig geelgroen in juni-juli, maar daarna komen er wijnrode kaarsen aan, de vruchten, die in de herfst bruin verkleuren.

In enkele jaren groeit de plant uit tot een mooi boompje wat vaak overgaat door de jaren in een meer open kroon.

De jonge zijtwijgen zijn zacht behaard, vandaar de naam Fluweelboom.

De rode kaarsen zijn zichtbaar van juli tot ver in oktober. In de winter zijn zij een goede overwinteringsplek voor insecten. De mooie herfstkleur van het geveerde blad is van geel tot oranje-rood lang zichtbaar, zelfs als het al op de grond is gevallen.

De *Rhus* houdt van een zonnige plek in de tuin en is goed winterhard. Of deze boom nu op een droge of vochtige plek staat, dat maakt niets uit.

Deze boom staat mooi in verzorgde, verwilderde tuinen of in combinatie met heideplanten en coniferen. Ook is het aardig om de tuinbank onder deze boom te zetten, zodat je daar een aardig schaduwrijk plekje maakt in de tuin.

Een greep uit de inzendingen fotowedstijd zomereditie

HET PERFECTE TUINPLAATJE

Marlies Mandersloot, Tuinwijk

Hèni Struylaart, De Eendracht

René Louman, Buitenzorg

Sjarifah Meijerman, Rust en Vreugd

Ina Seeboldt, Ons Lustoord

Henk Wynia, De Bongerd

Lanny van der Heijden, aspirant lid

FOTOWEDSTRIJD

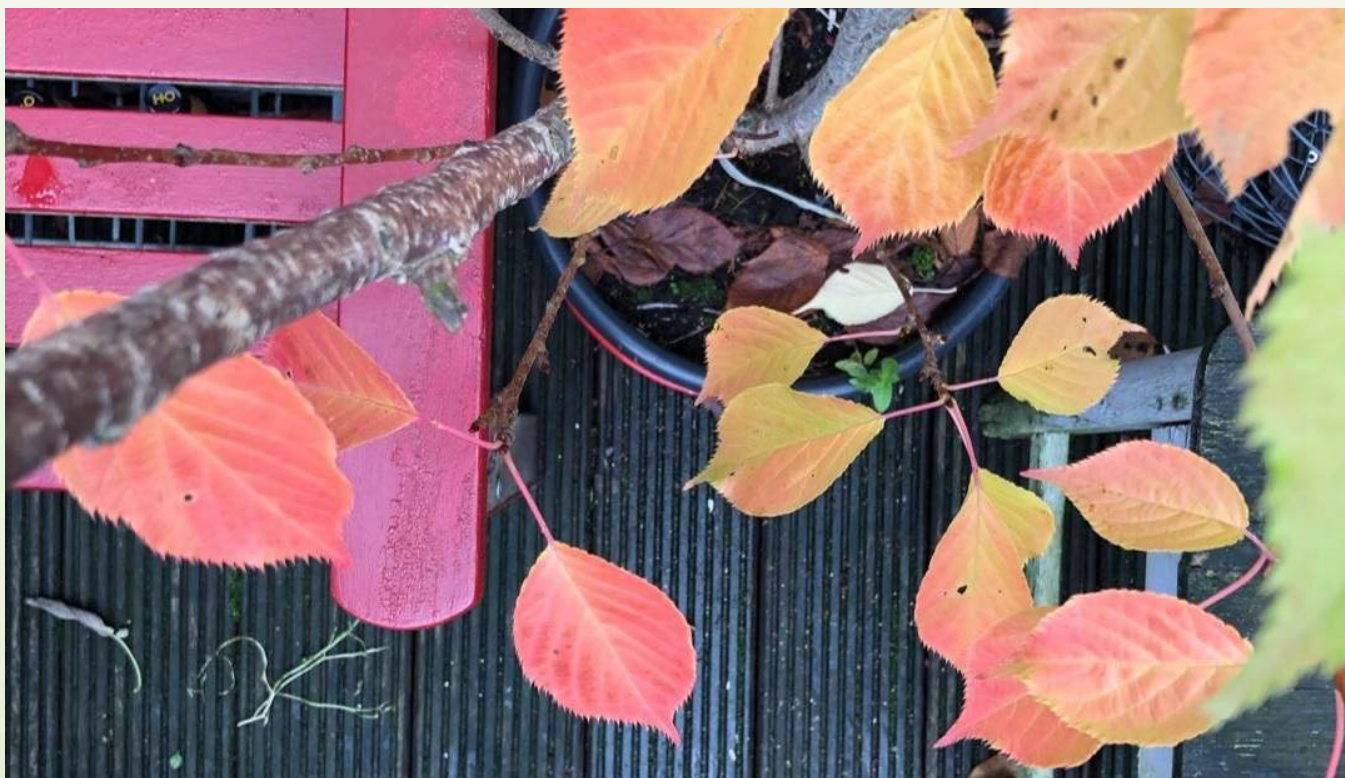
HET PERFECTE TUINPLAATJE

Het is nu nog volop genieten van de zomer op tuinparken. Toch zijn wij voor ons volgend nummer op zoek naar mooie herfstfoto's. Misschien heeft u deze nog van voorgaande jaren op uw tuin. Of legt u straks de eerste dwarrelende herfstbladeren op de gevoelige plaat? Misschien ontdekt u een paddenstoel tussen uw planten, of heeft u nog een mooie najaarsoogst. Zet deze dan op de foto! Wij zijn op zoek naar uw mooiste herfstfoto en hopen dat u die met ons wilt delen.

VOOR DE KOMENDE VROEGOP ZIJN WE OP ZOEK NAAR

HERFSTFOTO'S

Stuur daarom voor 20 oktober uw mooiste HERFSTFOTO'S in. Onze eigen Vroegop jury zal zich buigen over de inzendingen en de mooiste foto's worden gepubliceerd in het herfstnummer. De winnende foto zal op de cover van de komende Vroegop verschijnen. Voor het plaatsen van uw foto op de cover dient de foto 2000 pixels breed te zijn.

BOEKENHOEK

DE ONDERWERELD VAN DE TUIN

Tekst: Bert Kuit

Ik kreeg het nieuwste boek van Rome van de Kaa in handen: 'De onderwereld van de tuin, Van microbe tot mol.' Het boek gaat over de onzichtbare processen die zich ondergronds afspelen: 'Terwijl je met je handen in de grond zit, kom je tot nieuwe inzichten en met de geur van verse aarde in je neus begin je te beseffen dat er onder je voeten misschien nog wel meer tuin is dan daarboven.' Als je dit zo leest dan wil je het boek natuurlijk direct openslaan, zeker na het lezen van de inhoudsopgave! Van geheime ondergrondse gangen tot truffels uit eigen tuin of van geknaag in de strooisellaag tot veelpotigen toe. Zelfs de bij, de mier en de veenmol komen allemaal aan bod door Romke van de Kaa. Alles wordt goed uitgelegd in dit mooi uitgegeven boekje van Atlas Contact. Het is zeker geen plaatjesboek. Mooi beschrijft hij hoe het zover kwam; van tuinbaas in Ierland tot verhalenverteller op zijn werk, over steeds weer de mol! Door dit wonderlijke schepsel dat in zijn hele omgeving toen als plaag werd gezien. In feite doen veel tuinders dat nog steeds, die zitten dan met hun neus boven het gras te wachten tot de mol in hun tuin naar boven komt en rijgen die mol dan aan hun riek.

Voor iedereen is dit boek een verrijking om bijvoorbeeld te lezen welke zaken de bodemstructuur beïnvloeden of waarom de zuurgraad in composthopen zodanig laag kan worden dat de vertering stopt. Ook de samenwerking tussen plant en bacterie wordt als een gelukkig huwelijk in een apart hoofdstuk beschreven. Verder lees ik over schimmels die onze planten aantasten. Romke schrijft: 'Schimmels zijn geen dieren en geen planten. Ze zijn zichzelf.' Lees over goede en kwade schimmels, zoals schimmels die in Japan de Japanse duizendknoop in toom houden. Ja, Romke van de Kaa heeft gelijk, wij mensen nemen wel de exoot mee naar onze tuin maar denken niet aan de gevolgen als er hier bepaalde schimmels ontbreken. Tot slot noem ik hier nog de communicatie tussen schimmels, planten en dieren in het Terpeens, zoals de schrijver zegt: 'want terpenen zorgen ook voor de geur van verse aarde.' De onderwereld van de tuin is een zeer interessant boek.

Onderwereld van de tuin | Romke van de Kaa
ISBN 9789045042084
Uitgever: Atlas Contact | Paperback | €21,99

Horizontaal

1. Sportvriend 12 lichaamsdeel 13 ongeveer twintig cm hoog bankje om in allerlei variaties op en weer af te stappen 14 voorzetsel 16 titel 17 op welke wijze 19 bezittelijk voornaamwoord 20 voegwoord 21 namaakbont 24 beweeglijke weefselstrengen 27 tiran 28 krachtig 30 verlegenheid 31 titel 32 onbewolkt (afk.) 34 gevaarlijke synthetische drug 35 Frans lidwoord 36 de oudere (afk.) 37 jammer 39 ooit 41 gezondheidsvoorlichting en -opvoeding (afk.) 43 oefenen 44 hoofddekse 46 egaal 48 spierstijfheid 51 pose 52 lidwoord 54 lichaamsvocht 56 oude lengtemaat 58 ledematen 60 wettelijke aansprakelijkheid (afk.) 61 nereide 63 duurzaam 65 rund 66 jongensnaam 67 titel (Lat. afk.) 69 volksuniversiteit (afk.) 70 militair (afk.) 71 adem 73 hertenleer 75 danspartner 76 persoon die masseert.

Verticaal

1 Het trainen op een hometrainer 2 omzetbelasting (afk.) 3 suikerboon 4 jachtuitroep 5 maanstand (afk.) 6 ik 7 hoofdstuk (afk.) 8 koker 9 zich verroeren 10 historische Nederlandse politieke partij (afk.) 11 sportbeoefenaar of -club die kans maakt de vorige kampioen op te volgen 15 naar beneden 17 hypertext transfer protocol (afk.) 18 adviesraad van de Benelux (afk.) 20 eenmaal 22 persoonlijk record (afk.) 23 vervoersmaatschappij 25 paardenkracht (afk.) 26 muzikant 29 per e-mail berichten 33 hersteld 35 soepel 37 canapé 38 asvaas 39 roem 40 proost 42 volwasseneneducatie (afk.) 45 slee 47 soort training 49 buis die de gal uit de galblaas naar de twaalfvingerige darm voert 50 fysiek welbevinden 52 hecht 53 toets 55 trainingsattribuut 57 onderricht 58 soort zeilboot 59 Bijbeldeel 60 gezond 62 denkbeeld 64 afwezigheid van alle schuld (juridische afkorting) 68 persoonlijk voornaamwoord 71 meisjesnaam 72 toestand die positief noch negatief is (in de Japanse filosofie) 73 vrouwelijke dominee (afk.) 74 mij.

Oplossingen

U kunt uw oplossing vóór 1 oktober 2020 naar de redactie van Vroegop (zie colofon) sturen. Onder de goede inzendingen verloten wij 5 cadeaukaarten.

Uitslag lentepuzzel:

De juiste oplossing voor de puzzel in het lentenummer van de Vroegop is:

ALTIJD DICHT BIJ DE DIEREN

De gelukkige winnaar is:

Mevrouw Ina Seeboldt

Tuinpark Ons Lustoord

Wij wensen haar veel tuinplezier.

1		2	3	4	5		6		7	8	9	10		11
		12							13					
14	15		16			17		18		19			20	
21		22			23			24	25			26		
27					28		29				30			
31			32	33		34				35			36	
		37			38				39			40		
41	42			43								44	45	
	46		47						48		49			
50		51				52		53		54				55
56	57				58				59				60	
61				62				63		64				
65			66			67	68			69			70	
		71			72				73			74		
75									76					

© www.ruiterpuzzel.nl

9	29	60	18	49	39	21	68	63	54	66	61	32	59	73
---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----